ommando's ontwierpen hun ideale terreinwagen, de Vector.
s de vraag: Defensie laat ook modellen uit het buitenland meedingen
aanschaf van vijfhonderd nieuwe legervoertuigen. P4

rken
n er
en

SIE

Waarschuwing oud-bankdirecteuren

Nieuwe crisis ligt op de loer

Het is niet de vraag óf maar wanneer er een nieuwe kredietcrisis uitbreekt. Die waarschuwing geeft oud-bankpresident Wellink tien jaar na het uitbreken van de kredietcrisis. Hetzelfde zegt de Amerikaanse oud-bankbaas Bernanke.

Laurens Kok
Hans van Soest
Amsterdam

Volgens voormalig president van De Nederlandsche Bank Nout Wellink vervalt de wereld in dezelfde fouten nu de herinnering aan de vorige crisis vervaagt. Destijds dreigde het hele financiële systeem in elkaar te storten, omdat banken, bedrijven en burgers te veel op de pof leefden.

„We hebben allemaal onvoldoende geleerd", zegt Wellink in een interview met deze krant. Hij wijst op de aanhoudend lage rente waardoor huizenprijzen hard zijn gestegen en bedrijven die eigenlijk niet levensvatbaar zijn hun tekorten makkelijk kunnen bijlenen.

„Consumenten zijn weer gaan lenen, politici houden verkeerde pleidooien en klagen dat banken te moeilijk zijn met leningen verstrekken. Ooit leidt dat tot een nieuwe crisis."

Versoepeld

Ook Ben Bernanke (destijds hoofd van de centrale bank van de Verenigde Staten) waarschuwt dat we niks lijken te hebben geleerd van de vorige crisis. In *The New York Times* betoogt hij dat er veel is gedaan bij de banken om een nieuwe crisis te voorkomen. Maar onlangs heeft het Amerikaanse congres de regels weer versoepeld, zodat de Amerikaanse toezichthouder
mogelijkheden heeft om i
pen wanneer het weer fo
te gaan bij de banken.

Tien jaar geleden ont
wereldwijde kredietcrisi
Amerikaanse zakenban
Brothers omviel. In
trok het kabinet miljar
te voorkomen dat he
gebeuren met ABN Am

Volgens Wellink ka
den uitgesloten dat
betaler in de toekom
bijspringen als ban
blemen komen. In
ten banken zichzel
ken nemen geen o
meer als ze weter
niet redt." Maar,
soms kunnen de
faillissement zó
rekening voor d
nog veel hoger

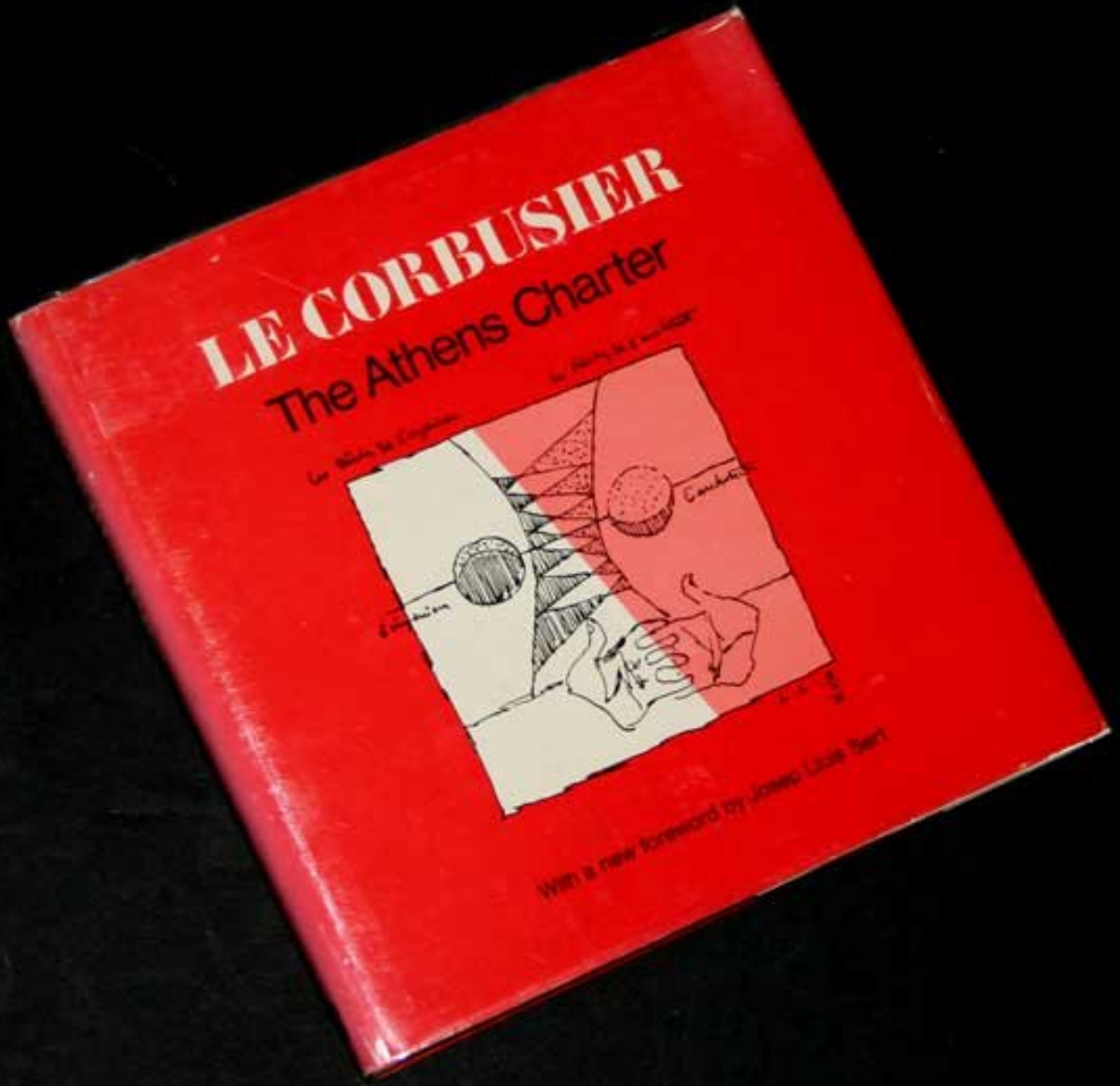
LE CORBUSIER
The Athens Charter
With a new foreword by Jose Luis Sert

De game changer:

Aanleg Souterrain

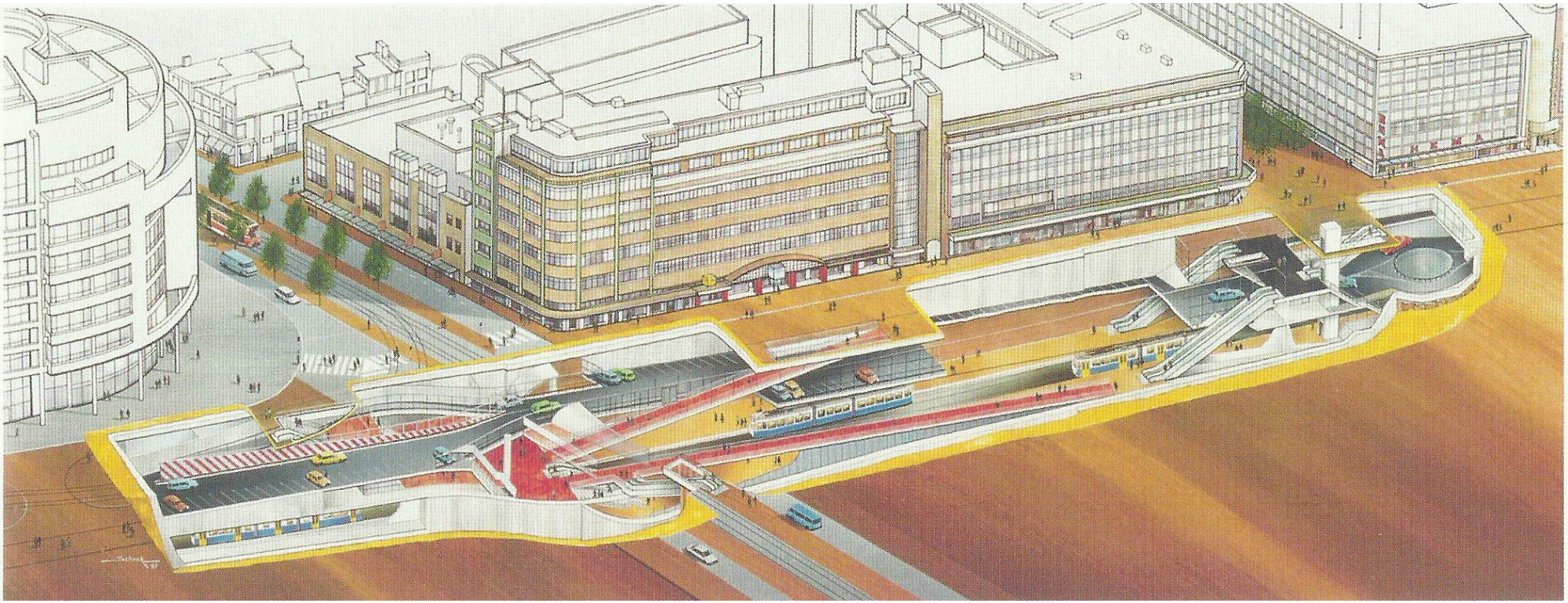

BEURS
PLEIN
BUZONDER
BEURSPLEIN

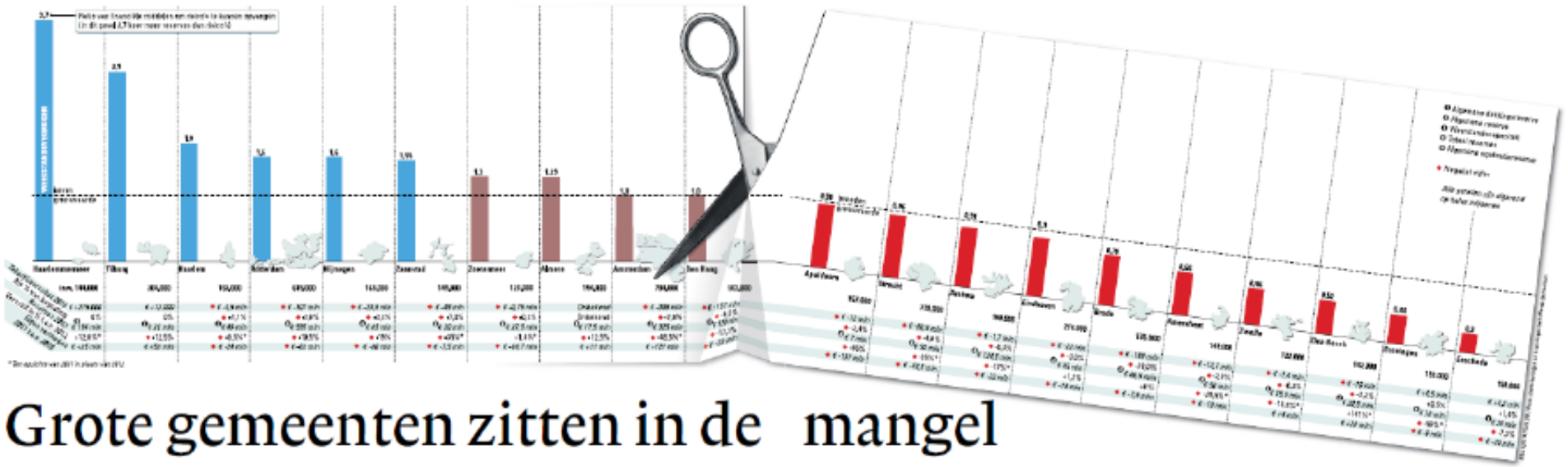

Grote gemeenten zitten in de mangel

Na 2014 krijgen gemeenten extra taken van het Rijk. Maar ze hebben het nu al zwaar. „We accepteren dat het wegdek verslechtert."

Door onze redacteur

Bereid u maar voor: komende jaren zal uw leefomgeving aanzienlijk veranderen. Denk aan leegstand, meer verkeersdrukte, verslechterde wegen en onkruid in het plantsoen.

Wie naar de financiën van de grootste gemeenten kijkt, ziet weinig opbeurendds. Al jaren kampen gemeenten met financiële tegenwind, aangewakkerd door de crisis, versterkt door de vergrijzingsdrift, circulariteit, jaarslang een aantrekkelijke mylkbloc, is een konsenpost geworden. In de komende jaren moeten de gemeenten zo'n 4 miljard euro afschrijven op hun grondposities.

Maar terwijl gemeenten niet weten waar ze het geld vandaan moeten halen – nóg meer ambtenaren ontslaan? – gaat het Rijk vanaf 2014 taken op het gebied van werk, zorg en algemene ondersteuning overhevelen. Let wel: naar praktisch de helft van het geld waarvoor het Rijk het nu doet. Kunnen gemeenten dat dingetje effectief ook dat zij nog meer de meetsnoeiterrasse op hun reserves?

Deze kraat maakte een inventarisatie van de financiële stand van de twintig grootste gemeenten. Daarvoor werden verschillende indicatoren op de jaarrekening 2011 en begrotingen 2012 en 2013 vergeleken, met als onderliggende vraag: zijn de financiën verslechterd en komen kritieke grenzen in zicht?

De gemeentelijke stukken pakken uit van ambtelijk proza waarin de zorgen zijn samengevat 'gesignaleerde risico's', 'diepe sporen in grondexploitaties', 'herprioriteren' en de 'klip omzeilen met een gebalanceerd pakket'. Voor een goede indruk volstaan harde cijfers. Natuurlijk is dat er geen uniforme beeld is voor het opmaken van financiëleritsiiken. Hoe verwerk je bijv. verliezen op de tegenvallers op grondposities? Simpel gemeld gemeenten doen ma er niet.

Neem Apeldoorn. Die gemeente scoort op alle indicatoren slechts: in 2011 verslechterde het eigen vermogen aan 187 miljoen euro, dit jaar werdt een begrotingstekort verwacht, de algemene reserves slinken en het weerstandsvermogen – het financiële vermogen om risico's op te vangen – is onvoldoende. Zorgelijk.

Een van de grote tegenvallers is grond. In 2011 raamt Apeldoorn bijna 50 miljoen euro afboeken. Maar in de meerjarenbegroting 2012-2015 zijn de grondposities inearverdienen. Effect op de begrotingen nul. Apeldoorn heeft ze, vanwege de grote risico's, maar even buiten de begroting gezet. Verandert dat het beeld? Dat niet. In de begrotingsschrift Apeldoorn: „De onzekerheden en risico's van toekomstige ontwikkelingen blijven aanwezig en groot."

Wat voor grond geldt, geldt voor alle posten: elke gemeente rapporteert anders. Wat is bijvoorbeeld de uitstaande schuld? De een noteert de langlopende en kortlopende schuld, de ander splitst dit, en weer een ander maakt de koopjjd niet of schrijft niks over de rente de over de schuld betaald wordt.

Hoogleraar economie van decentralie aan de Maarten Allers van de Rijksuniversiteit Groningen hierbij het. „Jammer die ondersoek door naar gemeenten kunnt de tekortkomingen maar al te goed. Het is haast onbeschrijfelijk zien wat voor vuil er onder de cijfers zit."

Maar toch. Elke gemeente is verplicht een inschatting te maken van de financiële risico's die zich kunnen voordoen en te beoordelen of daar voldoende reserves tegenover staan. De helft van de grootste twintig gemeenten concludeert zelf dat de risico's groter zijn dan de aanwezige reserves. Met andere woorden: dat het eigen weerstandsvermogen onvoldoende is. Enschede zitt dat tegenover de risico's slechts voor 50 procent aan reserves staan. Haarlemmermeer scoort het beste de verwaardin 3,7 keer groter dan de opgetelde risico's bij elkaar.

Verder valt op dat rickwart van de gemeenten in hun meerjarenbegrotingen rekenen op 2013 rapporteerde, veel meer weging van reserves. Gemeenten zijn verplichte te streven naar begrotingsevenwicht. Dat zo veel gemeenten daar niet in slagen, verraat ook hoogleraar Allers. „Goede koetingen op de rikogelden hoeven nog. Dit betekent dat de komende jaren grote bezuinigingen nodig zijn."

De reserve bieden considite beeld: driekwart van de gemeenten zagde dat ze de afgelopen jaren kleinpan, soms met meer dan 50 procent (Groningen) of bijna 50 procent (Amsterdam). Hoe relatief deze cijfers zijn laat Den Bosch zien. Die gemeente ziet de algemene reserve in meerjaren minimaal dalen, maar is qua weerstandsvermogen in een kwetsbare positie.

Wat zeggen al deze cijfers? Rijke naar Haarlem. De scores zijn niet schrikbarend. Het weerstandsvermogen is ruim voldoende, er is een klein tekort op de begroting. Toch is wethouder Cornelis Moerij (Financiën, VVD) zeer negatief over de voorzichtigheid. „We zakken naar een onvoldoende. De bezuinigingen hebben al alle instellingen in Haarlem getroffen, sommige zijn al ze maar gerust, dat ze niet meer bestaan. Het onderhoud in de stad is nagenoeg nul, maar het verval gaat intreden."

Uit gesprekken met vijf wethouders van Financiën blijkt hoeveel zij worstelen met de boekhouding, sommigen hebben weinig ruimte om klappen op te vangen. Inkomsten gemeenten kan alleen door lokale lasten te verhogen, en mijken in uitgave en kan dat ook kortom op subsidies, sociale voorzieningen en onderhoud van wegen en parken. Allers: „Met deel van de begroting waar ze indeed op hebben, wordt steeds kleiner. Lokale belastingen stellen weinig voor."

De financiële positie van Breda is zorgelijk. Wethouder Saskia Bodeloo (D66) waarschuwt voor de gevolgen: „Er zal meer onkruid komen. Vroeger deden we twee keer per jaar een bomenkwandie, nu één keer. De gemeente maakte de lidmaatschappen van sportverenigingen schoon: dat doen we niet langer. De vraag is wat is nog acceptabel? Noodreparaties aan wegen doen we nog, maar we accepteren dat het wegdek verslechtert."

In Enschede is de situatie nog rijpender. Wethouder Marijke van Hees (PvdA) vertelt dat de gemeente een reserve van 8 miljoen euro heeft. Dat is alles, ook iaa ruiken is het geld op. Ville tegenvaller die de gemeente nu nog meet verwerken, heeft direct effect op de lopende begroting.

Amsterdam kampt met een forse bezuinigingsopgave bij elkaar opgeteld zal de stad het in 2015 met een half miljard euro minder moeten doen. Wethouder Pieter Hilhorst (PvdA) vertelt dat Amsterdam voor een „revolutie" staat. Hij wil de jeugdzorg radicaal anders organiseren, zodat mensen meer gebruik maken van hun sociale omgeving en dat zorg dichter bij mensen komt.

Met in tegen deze achtergrond dat het Rijk de komende jaren taken wil decentraliseren. Allers noemt dit „gevaarlijk". „Het Rijk wil de enorme decentralisatie er in zo korte tijd doorheen jagen, omdat de bezuinigingen alvast zijn ingeboekt op de eigen begroting. Een zorgvuldige invoering is van groot belang, maar daar neemt men geen tijd voor."

Wethouder Van Hees uit Enschede vertelt dat ze er niet gerust op is. „Stapsgewijs omdat we het geld niet hebben. Met is onbetrbaar dat we het huidige niveau van voorzieningen overeind houden."

Ook Hilhorst is bezorgd. „Als we doorgaan zoals nu, gaat het niet. Dan moeten mensen hun huizen uit, krijgen we wachtlijsten in de jeugdzorg en de thuiszorg en krijgen we meer armoede onder chronisch zieken en gehandicapten. Het is verveland dat de nieuwe manier van werken die ik voorstel, onder zulke hoge financiële druk staat. Ik vrees dat mensen het enkel zien als een alibi om minder geld uit te geven."

De Amstelveense wethouder Martijn Leistikow (D66) haakt net als collega's de rigide manier waarop de taken naar gemeenten gaan. Leistikow „Zo worden we gedegradeerd tot uitvoeringsorganen van het Rijk. We hebben nauwelijks nog een eigen budget. Eventuele van onze begroting komen ze eigen inkomsten. Daarnaast wordt de grondslag onder ons politieke debat steeds verder uitgehold."

Hoogleraar Allers maakte op dat als trend al jaren zichtbaar is: „Gemeenten hebben steeds minder te zeggen over hun eigen beleid. Misschien komt het daardoor dat de opkomst bij lokale verkiezingen zo laag is."

Stads Acupuntuur

ACHILLES
c-skins
SPORT

VECHT CLUB XL
Europalaan 2B
all things we like
Hoofd-
ingang
Europalaan 2C

KELEW
BUURMAN
B.V.
Parts

WE GAAN BOUWEN AAN EEN BETERE BUURT

De Dreven, Gaarden en Zichten Den Haag Zuidwest

Herstucturering naoorlogse tuinsteden

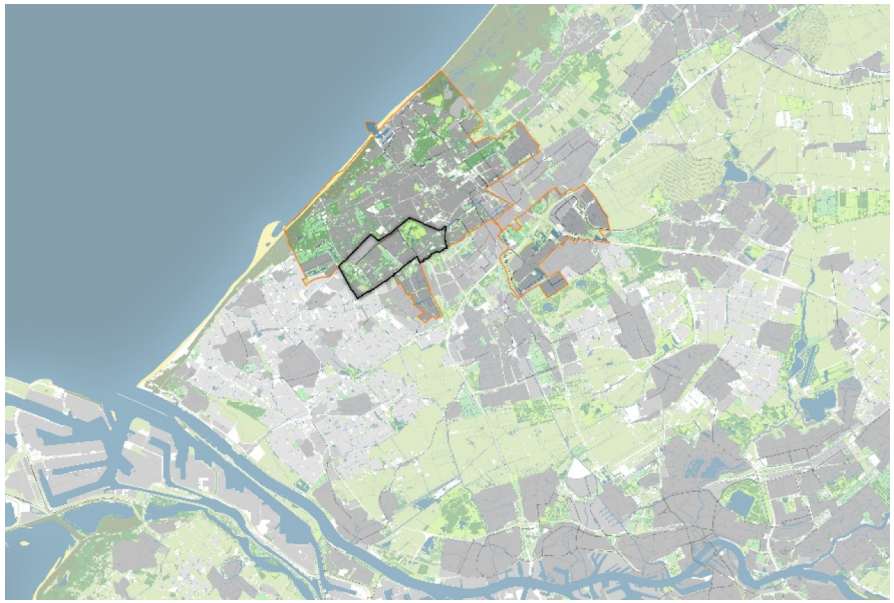

Den Haag Staedion heijmans

Crisis model 1950 – 2035 ©MJ	Modernisme	Stads-vernieuwing	Public Private Samenwerking	Binnenstedelijke transformatie	Nieuwe periode
Schaal	Grote projecten	Menselijke maat	Grote programma's (gebieds-ontwikkeling)	Menselijke maat	Grote integrale programma's (gebieds-ontwikkeling)
Belangrijkste speler	Publiek/ privaat	Publiek	Privaat/ publiek	Privaat	Publiek/ privaat (corporaties?)
Rol van corporaties	Bouwen	Gedelegeerd opdrachtgever	Onafhankelijke opdrachtgever	Beknotte opdrachtgever	Onafhankelijke opdrachtgever
Uitvoering publiek	Directief/ hiërarchisch	Bottom up	Samenwerken	Faciliteren	Regiseren
Planning	Blue print	Sectoraal	Strategisch	Flexibel	Integraal (klimaat & energie & mobiliteit)
Periode	1950 – 1980	1965 – 1995	1985 – 2015	2005 – 2025	2017 – 2035
Omslagpunt	1968 Sociale crisis	1985 Vastgoed crisis	2008 Krediet crisis	2020 Pandemie crisis	2030-2035 "?"

Crises

- Veranderen het paradigma
- Versterken nieuwe ontwikkelingen
- Initieren nieuwe ontwikkelingen
- Dienen het perspectief te behouden
- Voorbeelden Parijs en Kopenhagen

De toekomst laat zich niet voorspellen